

21.12x30.84	1/11	עמוד 62	בתוך המשפחה - משפחה	11/12/2025	96250681-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

הקמבק של כל הזמנים

הקמבק של כל הזמנים

17.13x26.06	2/11	עמוד 63	משפחה - בתוך המשפחה	11/12/2025	96250682-8
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

		
	מה היה קורה אילו אדם מלפני אלף שנים היה מצליח לפלוש לעידן הנוכחי? הוא לא היה מבין כלום ממה שקורה סביבו, עד ש... הוא היה פותח עיתון שואב-שוטף וטלפון נייד לא היו לו בעידן שלו, אבל חוץ מהתנאים החיצוניים היה לו הכל: דיפ סטייט, פייק ניוז, פופוליזם, אליטות, בועות כלכליות וכסף וירטואלי כמה השוואות עסיסיות שערכנו בין הימים ההם לבין הזמן הזה, מלמדות אותנו משהו על ההיסטוריה שתמיד חוזרת, ועל אנשים שאם הם לא בוחרים להשתנות, הם לא שונים זה לא חדש דבורה נויגרשל	
		
	ההיסטוריה לא חוזרת על עצמה, אבל היא מתחזרת", טען בלהטוט לשוני הסופר מארק טוויין כבר לפני שנים. יש אירועים שנראים שייכים רק לדור שלנו: כמה סיכוי תיתנו לכך שהרומאים התעסקו עם פייק ניוז בדיגיטל, וההולנדים לפני מאות שנים סחרו בביטקוין? אבל כשמתעמקים קצת, מקלפים את השכבה החיצונית של סגנון החיים וחותרים למניעים האנושיים שטמונים בעומק המאורעות - מגלים שלאירועי ההיסטוריה הגדולים יש ניחוח של שמן ממוחזר. ברור שאיננו מנהלים כיום קרבות באמצעות פילים על גבעות ירושלים, ולא בורחים למערות עם תינוקות אחרי ברית, ברוך השם. ועם זאת, ברור	
		

96250683-9	11/12/2025	משפחה - בתוך המשפחה	עמוד 64	3/11	19.2x24.87
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

ומחזור שההתייוות לא מתה עם היוונים, אלא החליפה את זרי הדפנה היווניים בפגעי הטכנולוגיה, למשל. העיקרון, וליתר דיוק האי-עיקרון, הוא אותו הרעיון. כי כשמדפדים פה ושם בהיסטוריה, מגלים שדפוס האדם - אלה של מאבק האור בחושך, של הרוב מול המיעוט, ושל שמירת הזהות מול כוחות הקדמה - נותרו בדיוק, אבל בדיוק, אותו הדבר. ברוח הימים שבהם אנו מעלים על נס אירועים שהיו בימים ההם בזמן הזה, כשאנחנו שוב משתאים לגלות עד כמה המאבקים שלנו כיום דומים למלחמות העבר - יצאנו לסקור אירועים היסטוריים דרמטיים מן העבר, ולגלות בהם קווי דמיון ברור ועז להווה שלנו. איך אומרת הקלישה המפורסמת? "אותה גברת בשינוי אדרת".

רומא, את פופוליסטית!

אם חשבנו שקריאות מרמור על 'אליטות' ו'קבוצות מוחלשות' הן המצאה של העשורים האחרונים - קבלו את 'הפופולריים' (Populares), אלו הפוליטיקאים החברים באחת משתי המפלגות הגדולות ששלטו ברפובליקה הרומית לפני יותר מאלפיים ומאתיים שנה. הפוליטיקאים מהסיעה הפופולרית (שזה היה שמה, וממנה נגזר המונח הפופולרי - פופולרי) פעלו, או התיימרו לפחות לפעול, למען העם הפשוט והמעמדות הנמוכים. במילים אחרות: אלו היו הפופוליסטים של רומא העתיקה.

גרקוס וגאיוס מהסיעה הפופולרית נהגו להשתמש בהמון ('הפלבס') כדי לעקוף את הסנאט. ה'פופולריים' עשו שימוש ציני - או שימוש כן, תלוי את מי שואלים - בתמיכה העממית כדי לקדם את הקריירה הציבורית שלהם. הם טענו שהם המגינים על זכויותיו של 'העם הרומי' מול המעמדות הגבוהים והאצולה המנותקת. מזכיר לנו כל מיני כוכבים בפוליטיקה המוכרת לנו? אכן. רק שאצלנו, במקום להבטיח אדמות לחיילים המשוחררים ומכירת תבואה זולה לכלל הציבור, מבטיחים 'הפחתת מחירי הדיור', 'תחבורה ציבורית חינם', הפחתת מיסים וכיוצא ב.

כמו הפופולריים שברומא, גם הפוליטיקאים העדכניים שלנו מפריחים את הבטחותיהם בנאומים חיים ובתקשורת ישירה, תוך שהם עוקפים את מוסדות העיתונות המסורתיים והמערכות הפוליטיות המבוססות. הפנייה, היום כמו אז, היא לרגש הציבורי ולתחושת הקיפוח, זאת במקום לעורר דיון רציונלי. הדפוס נשאר קלסי: גיוס ההמונים נמוכי המעמד מול האליטות ה'מושחתות'

היה תמיד הדרך הבטוחה ביותר לטפס בסולם הכוח והשלטון.

איך אמרו פעם 'אג'נדות'?

לאחר שראינו כיצד הפופולריים הרומיים, אבות הפופולזם, הפכו את הסכסוך המעמדי לקרדום פוליטי - כדאי שנלך צעד אחד אחורה: הבסיס למהומה שהתחוללה ברומא בשדה הפוליטי - ובמידה מסוימת מהדהד גם בימינו, וגם כאן במדינה הקטנה שלנו - הוא שיטת המשטר הרפובליקנית. מקורו של המונח במילים הלטיניות res publica - 'עניין הציבור'. על פי גישה זו, השלטון אינו נתון בידי של מלך יחיד, אלא מופקד בידי מוסדות שנבחרים בשם האזרחים ופועלים לטובתם. רומא העתיקה הייתה אחת הדוגמאות הבולטות הראשונות למערכת כזו, והשפעתה ניכרת עד היום.

עם חלוף הדורות, כאשר משטרים מלוכניים הלכו ונחלשו ורעיונות של ממשל נבחר התבססו מחדש, התפתחו צורות מודרניות של שלטון שנבנו גם על בסיס המסורת הרפובליקנית של רומא וגם על בסיס התפיסה העתיקה של שלטון האזרחים. וכך, גם כיום אנו מכירים רפובליקות מודרניות, כגון צרפת וארצות הברית, המושתתות על עקרונות אלה.

אבל כאן טמון הדו'ה וו הגדול: רומא לימדה אותנו שהרפובליקה היא לא אנרכיה פראית וחסרת כל רסן. הלב הפועם של הרפובליקה הוא שלטון החוק - שחייב לעמוד מעל רצון הרוב. זה היה מקור המאבק בין המפלגות שלה: השמירה על שלטון החוק. כמו בימינו, כשהמאבק על האג'נדה הפוליטית נמדד בכוח בממשלה מול כוח בבתי המשפט, גם ברומא הייתה סיעה שהתייצבה מול הפופולריים: אלו היו יפי הנפש - האופטימטיים (Optimates, 'הטובים ביותר') או הבונים (Bonii, 'אנשים טובים'). אני חייבת שהות של רגע כדי להשתעשע מהתיאור העצמי המגלגל עיניים בצדקנות, לפני שניכנס ליריבות הפוליטית הרומאית.

אם הפופולריים היו הפופוליסטים הצעקנים, האופטימטיים החזיקו מעצמם שומרי הסף. זו הייתה הסיעה האריסטוקרטית - אנשיה בני משפחות מיוחסות, כסף ישן, ואנשים שהאמינו שהם מחויבים יותר לטובת המדינה.

מה הם רצו? להחליש את כוחם של הטריבוניס והאספות העממיות - כלומר את כוח הרחוב ואת רצון העם הפשוט, ולהגביר את השפעת הסנאט - גוף יציב, מנוסה ושמרני.

18.95x13.72	4/11	עמוד 65	משפחה - בתוך המשפחה	11/12/2025	96250684-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

איכר או בעל מלאכה שהחזיק בבצל של זן נדיר, ידע: "אם אמכור את הבצל הזה, אוכל לקנות בית מפואר על התעלה באמסטרדם! זה שווה רווח של עשר שנים בעבודה קשה!" ואז הבועה התפוצצה

משחק הכיסאות

כדאי לזכור: המאבקים הפוליטיים, כמו כל טריק קוסמים מוצלח, דורשים הסחת דעת.

שמא התרשמנו שהפופולריים באמת לחמו למען אלמנות ויתומים משכונת מצוקה רומית? שוב הסיפור העתיק נשמע מוכר וקרוב מדי: במבט מפוכח, המאבק הפופולרי לא היה מאבק אידאולוגי טהור למען העם, אלא מאבק גלוי ובוטה על הכיסאות בתוך האצולה עצמה.

הכוח הרומי, כמו כל כוח פוליטי מאז ועד היום, היה מרוכז בידיהן של כמה עשרות משפחות. אותה קבוצת משפחות הייתה למעשה מועדון סגור, שהחזיק בבלעדיות את 'מסלול המשרות'. אין לך סבא באצולה הרומאית? אל תחלום שתמננה לגזבר העיר.

מה רצו הפופולריים? כמוכן, לפתוח את ה'מועדון' לחברים חדשים מרומא. במילים אחרות: לא 'להרחיב את העוגה' למען העניים, אלא 'לשנות את החברים' שיושבים סביב השולחן ונהנים מיתרונות השלטון.

ובזמן הזה, כולנו מכירים יפה וקוראים בין השורות, וכשהפרשיות מתפוצצות רואים זאת גם בשורות

נוסף על כך, הם העדיפו את האצילים במוקדי השלטון והכוח, והתנגדו למה שכינו 'אנשים חדשים' (novi homines) - מועמדים שלא הגיעו ממשפחות בעלות עבר פוליטי מוכח. ההקבלה כה מובהקת לימים אלה - למוסדות האליטה המוכרים לנו, שלא יכניסו לשורותיהם אנשים שלא מ'המוצא הנכון' ו'הקבוצה הנכונה'.

כמה אירוני שדווקא אחד מהאופטימטיים המפורסמים ביותר, קיקרו, היה 'איש חדש' בעצמו, שנבחר בזכות תמיכה עממית רחבה. כמוהו היו עוד כוכבים שהתאקלמו בשורת האליטות ופיזמו את פזמוניהן, אף על פי שטיפסו מערירות הפיתוח (הרומאיות...). הרי לנו ההוכחה: ההיסטוריה מתחרזת לא רק באירועים, אלא גם בצביעות ובאירוניה של המשתתפים בה.

"מכאן ואילך התחולל ברומא מאבק ציבורי בין אלה המבקשים לפעול בשם העם ובאמצעות אספת העם, שעל סמכויותיה הם ביקשו להגן, באמת או למראית עין, ובין אלה שסברו שאת המדינה והאימפריה צריך לנהל הסנאט" (ישראל שצמן, 'תולדות הרפובליקה הרומית').

96250685-1	11/12/2025	משפחה - בתוך המשפחה	עמוד 66	5/11	19.86x24.36
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

הפייה ניו של שנת תרס"ג

ביום שרעשה הארץ, כשפרשיית שדה תימן, הפצ"רית ומחול השדים
התקשורתי הגיעו לשיא עלילתי ("נעלמה בים, לא נעלמה? נמצאה..."),
הייתי עסוקה בתחקיר בנושא היסטורי - פרעות קייסינג - כהכנה לכתבה
אחרת.

אחרי העמקה בחומר החלטתי לערוך סקר חובבני. פניתי לקבוצת נשים
משכילות ויודעות ספר בגילים שונים, וביקשתי שיענו לי מהזיכרון בלבד,
בלי לבדוק: כמה יהודים נרצחו בפרעות קייסינג הידועות לשמצה?
התשובות נעו בין מאות לאלפים רבים.

גם אני זכרתי שמדובר היה בפוגרום נורא ואדיר ממדים, אירוע מכונן
שהוקדשו לו שורות נרחבות בספרי ההיסטוריה. בזיכרון הקולקטיבי נצרב
שנרצחו שם המונים באכזריות, שהממשל סייע לפורעים ושבבעקבות הזעזוע
הענק ברחבי העולם החלו תהליכים היסטוריים:
הרצל העלה את 'תוכנית אוגנדה', ושליחים ציוניים מזועזעים החליטו לייסד
פלוגות הגנה שהתגלגלו לימים לפלמ"ח ולצה"ל.

אבל אז בדקתי את הנתונים היבשים, וכשהגעתי לשורת הסיכום, נדהמתי:
במציאות הכואבת נרצחו בקייסינג, שבה חיו כ-50,000 יהודים, 49 יהודים,
ו-700 עסקים נבזזו.

אין לתאר את הכאב על כל יהודי שנרצח, עולם ומלואו שאבד. אבל
בפרספקטיבה של ההיסטוריה היהודית רוויית הדם, ראינו לצערנו אירועים
קשים ואימים מאלה מבחינת היקף הנפגעים והנרצחים.
מה גרם דווקא לפרעות קייסינג להיצרב בתודעה כאירוע ענק, ולגרום
לשינויים מרחיקי לכת?

הכל מתבהר בספר 'פוגרום: קייסינג ונפתולי ההיסטוריה', שכתב
ההיסטוריון פרופסור סטיבן זיפרשטיין מאוני' סטנפורד. זיפרשטיין החליט
לחקור את הפרעות ממרחק של יותר ממאה שנה, אסף ראיות חדשות
ברוסיה, בישראל ובאירופה, והפריך שורה ארוכה של מיתוסים.
אחד הממצאים המטלטלים בספר, שיצא לאור באנגלית אך לפני שמונה
שנים, נוגע ל'משורר הלאומי' חיים נחמן ביאליק. ביאליק נשלח לקייסינג
כדי לכתוב דו"ח על מה שאירע. כשהגיע לקהילה המדוממת, התוודע
לעדייות רבות על גבורה, עזרה לזולת והגנה עצמית של יהודים שנלחמו על
חיהם. אך הוא בחר, במודע, להתעלם מהן. הוא גזר את הדו"ח וטען שמרוב
זעזוע לא היה מסוגל להתייחס לנתונים יבשים, ולכן כתב את הפואמות
המפורסמות 'על השחיטה' ו'בעיר ההרבה'.

ככשרון כתיבה אדיר ובתיאורים ציוריים מצמררים ("השמש זרחה, השמש
פָּרְחָה וְהַשְׁחָט שָׁחַט"), בחר ביאליק להדגיש דווקא את חוסר האונים, את
ה'רפיסות' (לטענתו) של הרבנים והקורבנות, וכך יצר את דמות 'היהודי
הגלותי' חדל האישים.

18.95x12.68	6/11	עמוד 67	משפחה - בתוך המשפחה	11/12/2025	96250686-2
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

עצמן: מאבקים גדולים על 'שינוי שיטה' או 'הגנה על הדמוקרטיה' הופכים לעיתים קרובות לקרב בין הוותיקים והמבוססים שחוששים לאבד את הבלעדיות שלהם, לבין החדשים והרעבים שרק מחפשים להגיע ולתפוס מקום נאה במעגל מקבלי ההחלטות, ושנייה אחרי הבחירות ישכחו את כל ההבטחות הפופולריות.

הוואקום שהוליד דיקטטור

בעוד רומא עסוקה בוויכוח מי מהאצילים ראוי יותר לשבת ליד השולחן, ובמאבק ארוך בין כוח העם (הפופולריים) לכוח הממסד (האופטימטיים) - נוצר ואקום מסוכן. כשהמחלוקת על החוק והשיטה מתארכת ומשתקת את הרפובליקה, מגיעה תמיד דמות אחת, כריזמטית במיוחד, שמשתמשת במאבק הפנימי כקרש קפיצה למעמד של 'מושיע העם'.

וכאן בדיוק נכנס לתמונה מי שעתיד לשנות את כללי המשחק, ולשים סוף לרפובליקה: הגנרל יוליוס קיסר. קיסר היה למעשה, פופולרי שעלה כיתה. הוא הבין שכל הדיבורים על 'החוק' ו'המעמד' אינם רלוונטיים כשאתה

מחזיק בנאמנות הצבא ובאהבת ההמונים. הוא השתמש בעם כדי לדלג מעל הבירוקרטיה של הסנאט, חילק אדמות, ארגן חגיגות גרנדיוזיות וסיפק את הפייק ניזן הטוב ביותר שידעה המאה הראשונה לפסה"נ. כששני המחנות (הפופולריים והאופטימטיים) היו עסוקים ב'מי צודק', קיסר התרכז ב'מי מנצח'. המסקנה ההיסטורית הברורה היא שרפובליקה משותקת מייצרת תמיד את הדיקטטור הבא שלה.

אבל קיסר, רחמנא ליצלן, לא לבד. הסיפור הזה הוא כמעט תבנית אפלה שחוזרת על עצמה בכל פעם שהרפובליקה משותקת. וההיסטוריה מוכיחה: לא אשכח את חברתי היקרה דורית סופקת כפיה באכזבה אימוה בעיצומו של שיעור היסטוריה.

"אבל המורה? כל האנשים האלה נהרגו סתם?" כמעט בכתה על המוני הצרפתים שחשו על צווארם את הגיליוטינה, ומתו על מזבח המהפכה הצרפתית.

ולמה סתם? הכל בגלל נפוליאון שהכריז על עצמו מלך. אחרי המהפכה שהוציאה להורג והשמידה את מלכי צרפת - במקום שתוקם רפובליקה יציבה, הגיעו שנים של כאוס בלתי פוסק: רצח המוני, טרור ואינפלציה

19.78x25.19	7/11	עמוד 68	בתוך המשפחה - משפחה	11/12/2025	96250687-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

<<

המטרה הייתה פוליטית: לזעזע את העולם, ובד בבד להשחיר את פני היהדות הגלותית והרבנית, ולעורר את היהודים להקים כוח מגן עצמאי - מה שהפך לבסיס האתוס הציוני. ביאליק עיוות וניפח את המציאות כדי לקדם רעיון, תוך דריסת כבודם של הקורבנות ברגל גסה ובספרות נמלצת.

כל ישראלי ששינן - כחלק מתוכנית הלימודים בבית הספר הממלכתי - את קינותיו של ביאליק, ידע כי 'בזכות' הקמת המדינה וייסוד הצבא, 'לעולם לא עוד'. לא תהיה שואה, לא יתקפו ככה יהודים באכזריות. ואז הגיע יום שמחת תורה תשפ"ד.

אירוני עד אימה שהפרעות האימוות התרחשו דווקא במדינה שעליה חלמו ביאליק וחבורתו כפתרון לפרעות, וכשיש צבא שהקמתו נזרעה אי-אז בעקבות אותן מניפולציות על קשיניב. את הקינות המחרידות של ביאליק אפשר היה לכתוב כמעט כלשונן על בארי וניר עוז.

בתזמון מצמרר של יד ההשגחה, הספר של זיפרשטיין יצא לאור בתרגום לעברית ממש אחרי שמחת תורה, ובקריאה של סוקרים על הספר, כאלה שגדלו על המורשת הביאליקית, מתברר שהם חוו מהגילויים הללו טלטלה כפולה ומכופלת.

למרבה הזעזוע והחרפה, לא חסרים לנו אירועים מקבילים גם בדור הזה. קידום אג'נדות תוך עיוות המציאות ויצירת שובל של נפגעים בדרך אינם המצאה חדשה. עלילות מנופחות מבית היוצר של התקשורת בעולם וגם אצלנו (דוגמת הפצ'רית), מוכיחות כי מה שהיה הוא שיהיה.

אז מה עושים עם התסכול? אפשר לצעוק 'גיוועלד', אפשר להתייאש מהשקר שחוגג, אבל אפשר גם לראות את התהליך כולו במבט אמוני שמסביר הכל אחרת.

המורה הוותיקה להיסטוריה הגב' אסתר ארשטר שתחי, מעניקה לנו את מילות הסיכום היפות כל כך, שמאירות את ההיסטוריה כולה באור מלא תקווה:

"לא סתם ההיסטוריה חוזרת על עצמה. צריך לזכור שההיסטוריה היא לא קו ישר ארוך שהולך ו'מתקדם' לאנשהו. הזמן הוא מעגל. אנחנו כל הזמן חוזרים לאותן נקודות במעגל ההיסטורי ושואבים מהן כוח. בכל מועד במעגל השנה אנחנו מגלים את הכוחות שהיו שם בעבר: בפסח אנחנו מקבלים את כוח היציאה מעבדות לחירות, בחג מתן תורה אנחנו מקבלים את התורה מחדש, ובחנוכה - את כוחם של החשמונאים להבדיל בין אור לחושך ובין טהור לטמא.

"זו הסיבה שאנחנו מבקשים בסוף מגילת איכה: 'חַדֵּשׁ יְמֵינוּ כְּקֶדֶם'. המילים 'קדימה' ו'קדם' מגיעות מאותו שורש. אנחנו לא מצפים למשהו חדש שהמציא בשר ודם, אנחנו רוצים שהקב"ה יחדש את מה שהיה. "בתוך כל המסע הארוך הזה, עם כל העיוותים והצרות בדרך, אנחנו חותרים להגיע חזרה לנקודת האמת: למלכות השם על כל העולם. מבקשים מבורא העולם שישוב וזיריח לנו את אור שבעת הימים - האור ששרר בעולם בראשית ימי ההיסטוריה, ושמור לעתיד לבוא".

19.44x13.71	8/11	עמוד 69	בתוך המשפחה	11/12/2025	96250688-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

דוהרת שרוקנה את כיסי האזרחים שבסך הכל ביקשו לחם. הדיריקטואר - שלטון של חמישה מנהלים, היה אסופה של פוליטיקאים חסרי השראה, מושחתים (כמה מפתיע!) וחסרי יכולת לקבל החלטות. הם היו בדיוק כמו ה'אופטימיסטים' המשתקים ברומא - עסוקים בעצמם, בשימור כוחם ובמשחקי כיסאות, בזמן שצרפת שקעה בביצה.

בשלב מסוים, כשהמדינה הייתה בעיפות חומר רפובליקנית טוטלית, הציבור איבד אמון לחלוטין. הוא פשוט התחנן למישהו שיבוא ויספק את היציבות של הדיקטטור והעדיף זאת על פני החופש של הכאוס. וכשנפוליאון, גנרל מנצח כריזמטי שהנפיק ניצחונות מזהירים מחוץ לגבולות - נכנס לבירה, הוא לא היה צריך לשכנע אף אחד. הוא עשה הפיכה קטנה בשנת התקנ"ט (1799), שהתקבלה בעיני העם כסוג של קבלת אחריות. הם העדיפו את הדיקטטור הברור שידע לנהל, על פני ה'דמוקרטיה' המשותקת שהרעיבה אותם. ואז כאמור, דורית ספקה את כפיה.

או כמו שאמר היסטוריון אנונימי: "כשהרפובליקה נראית כמו בדיחה רעה, הציבור יצחק לרגע - ואז יחפש איש חזק שישים סוף לבדיחה". אבל מאות שנים אחר כך זו כבר לא הייתה בדיחה. זו הייתה הטרגדיה האיומה שלנו. היא התחילה בגרמניה ברפובליקת ויימאר, רפובליקה צעירה שנולדה אחרי ההפסד הצורב במלחמת העולם הראשונה. היא הייתה משותקת לחלוטין, מרוסקת כלכלית, סבלה מאבטלה גואה והיפר-אינפלציה, כששטרות הכסף היו שווי ערך לנייר טואלט, ומרוסקת גם פוליטית. מאבקים בלתי פוסקים בין הקצוות הפכו את הפרלמנט לזירת קרבות בלתי אפשרית. במקום פתרון, היה שם רק שיתוק ממוסד שאפשר לאיש אחד לעלות, בעזרת האג'נדה הכי נוחה: היהודים אשמים. היטלר, בניגוד ליליוס קיסר, לא נאלץ לעבור עם צבא את הרוביקון. הוא ניצל את החולשות והכשלים החוקתיים של הרפובליקה עצמה. הוא הגיע לשלטון באמצעות בחירות, תוך שימוש עצום בתעמולה שהדהדה את הפופולריים הרומיים, ואז, צעד צעד - הוא פשוט

96250689-5	11/12/2025	משפחה - בתוך המשפחה	עמוד 70	9/11	19.74x26.77
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

השתמש בסמכויות החירות החוקתיות כדי לשתק את הפרלמנט ולפרק את הדמוקרטיה. כשהרפובליקה עסוקה כל כך בלריב מי צריך להנהיג אותה, מי שבאמת רוצה להרוס אותה יכול לעשות זאת באמצעים חוקיים לחלוטין. את הלקח נדמה שמנסים ללמוד עד היום, בניסיון נואש לא לחזור על ההיסטוריה. בכל פעם שנדמה למישהו שהיטלר הבא הולך לעלות דרך המערכת הדמוקרטית ולתפוס את השלטון, מייד יישמעו צרחות אימה מהאופוזיציה: "נאצים!!!" וכמו שהיה לעולמים, לא תמיד הצרחה מגיעה מאלה שמנסים להציל את המדינה, אלא להפך.

הבלים ובצלים

והפוליטיקה והתככים - נעבור לנושא שנראה הרבה יותר תמים, נעים וצבעוני: פרח הצבעוני, או בשמו הלועזי: הטוליפ. מה כבר יכול לטלטל בעולם הפרח הזה? אהו. הפרח שהיגר להולנד בתקופה הנקראת 'תור הזהב של הולנד', בתחילת המאה השבע עשרה למזיינים, פתח תקופה שנקראת 'שיגעון הצבעונים' - מונח שכלכלנים ואנשי שוק ההון אוהבים להזכיר כדוגמה לבועה כלכלית.

איך נקלעו הפרחים למהומה? הסיפור מתחיל בכלל באימפריה העות'מאנית: הטורקים היו כנראה הראשונים שהפכו את פרחי הצבעוני לטרנד. מטורקיה הביא השגריר הרומאי דה ביזק פקעות של צבעונים לווינה, ומשם הם המשיכו במסע האירופי שלהם עד שהגיעו להולנד. אבל השיגעון האמיתי התחיל כשבוטנאי פלמי בשם קארולוס קלוסיס חקר את הפרחים באוני' לידן, וגילה שהם מסוגלים לשרוד בשטח הקשה של ארצות השפלה. תוך זמן קצר, הפרח הטורקי הפך למטבע הקשה של אמסטרדם. אנשים סחרו בפקעות צבעונים וערכן עלה ותפח. זה לא היה סחר פרחים רגיל, זו הייתה היסטריה המונית שהתנהלה בפונדקים מעושנים בהארלם ובאמסטרדם. דמיינו ריח של בירה מעופשת וטבק כבד באוויר, לצד צחוקים רמים וצעקות, כשה'סחורה' שכולם באו בשבילה אינה שכר משובח - אלא בצלי צבעונים. על השולחנות, או יותר נכון, על קופסאות עץ שהפכו לשולחנות מאולתרים, לא היו פרחים. רק דפים חתומים. כל דף היה חוזה עתידי על בצל מסוים שעתיד

לפרוח רק באביב הבא. סביבם התאספו סוחרים, בעלי מלאכה ואפילו נערים, כשהם מזיעים ומצביעים: "אני מוכן לשלם 1,000 גילדן על בצל 'סמפר אוגוסטוס' שיגיע בעוד חודשיים!" ומישהו אחר מייד קופץ: "אני מוכן לתת לך 1,200! תשלום בחודש הבא!" אנשים קנו ומכרו חוזים על בצלים שהיו עדיין באדמה, או אפילו כאלה שעדיין לא נשתלו! הם לקחו הלוואות ענק מהשכנים והחברים, מתוך אמונה עיוורת שמחר בבוקר מישהו אחר כבר ישלם יותר. הדפים עברו מיד ליד, הסכומים זינקו לשמיים, וההיסטריה תפחה. כל אחד רצה להיות העשיר הבא, לפני שיהיה מאוחר מדי. האוויר רטט מהבטחות על ארמונות וסירות יוקרה, וכל זה בגלל... בצל.

איכר או בעל מלאכה שהחזיק בבצל של זן נדיר (כזה שקראו לו 'סמפר אוגוסטוס') ידע: "אם אמכור את הבצל הזה, אוכל לקנות בית מפואר על התעלה באמסטרדם! זה שווה רווח של עשר שנים בעבודה קשה!" הטירוף עבר במהירות מהאצולה לשכבות העניות, שכולן רצו לקפוץ על הטרמפ ולהתעשר מהר. ואז, בחורף שצ"ח (1637), הבועה התפוצצה, והכל כי לא נמצא קונה אחד לצבעונים באחד הפונדקים בהארלם. פעם ראשונה שהממה את הכל: ההיצע עלה על הביקוש. השמועה התגלגלה במהירות והמחירים צנחו בחדות. מרבית השותפים פשוטו את הרגל מכיוון שלא יכלו להחזיר את ההלוואות שנטלו. ההולנדים יצאו חבולים ולמדו את הלקח, ולכאורה כל העולם, אבל זה לא החזיק יותר מדי זמן: אלה שהשקיעו בראשית ימי הבורסה, בהתלהבות רבה משיטת המסחר החדשה, לא דמיינו שזה ייגמר כה דומה, ואפילו שלא מדובר בפקעות אלא במניות.

הבועה מתחלפת, החלום נשאר

אם בועת הצבעונים הייתה היסטריה סביב משהו שאפשר לפחות למשש אותו, בועת הדוט-קום שהתנפחה לקראת שנות האלפיים למזיינים - הייתה היסטריה סביב משהו וירטואלי: הרשת האינטרנטית. הרשת רק נולדה אז לשימוש המוני, והמתעניינים בתחום היו משוכנעים שכל חברה שתפתח אתר עם הסימות ".com" (דוט-קום) תהפוך למיליארדרית הבאה. הכלל הנורמלי והרגיל בשוק הוא שחברה שווה כסף כשהיא מרוויחה כסף. הגיוני! אך בבועת הדוט-קום, הכלל הזה נזרק לפח. המשקיעים התחילו להשקיע סכומי עתק בחברות שהיה להן רק רעיון, או במקרה הטוב - אתר

איכר או בעל מלאכה שהחזיק בבצל של זן נדיר, ידע: "אם אמכור את הבצל הזה, אוכל לקנות בית מפואר על התעלה באמסטרדם! זה שווה רווח של עשר שנים בעבודה קשה!" ואז הבועה התפוצצה

18.78x13.47	10/11	עמוד 71	משפחה - בתוך המשפחה	11/12/2025	96250690-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

הפוליטי של קיסר: עולם הקריפטו - המטבעות הדיגיטליים.

לפני שאנחנו צוללים לפופוליזם שהשתלב בתוך הבועה הכלכלית הזו, לטובת מי שפחות מונח, הבה נכיר מהו מטבע דיגיטלי:

נניח שאנחנו רוצים להעביר כסף לחברה טובה, אבל לא מעוניינים שהבנק או הממשלה יוכלו לדעת על זה או לשלוט בזה. במה נשתמש? קם משהו מסתורי בשם סאטושי נאקאמוטו (או ש'קמו משהם מסתוריים', אף אחד לא באמת יודע מי עומד מאחורי הרעיון, מה שמוסיף לסיפור כולו נופך דרמטי של 'מהפכן אלמוני') והמציא את המטבעות הדיגיטליים, שהם כסף שהוא לגמרי פרטי ומבחר.

המהפכה של אותו נאקאמוטו אלמוני התחילה ברעיון פשוט מאוד: בואו ניקח את הכוח של הדפסת הכסף והשליטה בו, נוציא אותו מידי הבנקים, וניתן אותו להמונים באמצעות הרשת העולמית. כלומר המצע הוא: אפס אמון באליטות פיננסיות, ואמון מלא בטכנולוגיה.

נאקאמוטו אמר: "נמאס לנו מהבנקים והממשלות, שהן אליטה פיננסית מושחתת ששולטת לנו בכיס!" ובכך פעל בצורה דומה מאוד לפופולריים הרומיים, שפנו גם הם

יפה. חברות הפסידו מיליונים, אבל המשקיעים אמרו: "לא נורא! העיקר שהן מקבלות 'קליקים'! העיקר שהן באינטרנט!"

המצב בשוק היה כמו מסע קניות מטורלל: קנית מניה של חברה שמפסידה כסף, כי ידעת שתוך שבוע משהו אחר יקנה ממך את אותה מניה במחיר גבוה יותר, רק בגלל הפחד שלו להפסיד את העושר. מחירי המניות זינקו לשמיים בלי שום קשר לערך האמיתי של החברות. אבל באביב של שנת תש"ן, המוזיקה הווירטואלית העליזה פסקה. המשקיעים התחילו להבין שחברה שמפסידה כסף לא שווה מיליארדים. הבועה התפוצצה, ומדד הנאסד"ק קרס כמעט בשמונים אחוז. החלום הדיגיטלי נגמר בדיוק כמו חלום הצבעונים ההולנדי: הפחד להפסיד הפך לפניקה למכור, ומי שהשקיע מאוחר ספג הפסדים ענקיים.

פופוליזם וירטואלי

ומה קורה בימים אלה? האם ההיסטוריה הכלכלית שוב חוזרת? בהחלט כן. כיום יש לנו תופעה שמשלבת את הטירוף הבלתי-רציונלי של הצבעונים ואת הפופוליזם

96250691-8	11/12/2025	משפחה - בתוך המשפחה	עמוד 72	11/11	19.11x23.73
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הקמבק של כל הזמנים :

אז איך אפשר להסביר את העובדה שאנשים בוחרים להחזיר בכוח את ההיסטוריה, אף על פי שהם כבר יודעים מה צפויות להיות התוצאות?

פניתי אל מורתי הבלתי נשכחת להיסטוריה מ'מכון בית יעקב למורות' הגב' אסתר ארשטר, המלמדת כיום בהתמחויות היסטוריה, ואחת הוותיקות בתחום. השיעורים שלמדנו אצלה לא היו רק שיעורי היסטוריה. היא העבירה אותנו חוויה חזקה של התבוננות מעמיקה בתהליכים, פתחה לנו את הראש להבין את עומק הסיבות מאחורי תהליכים היסטוריים, ולימדה אותנו על טבע האדם שלא משתנה ועל גודל ההשגחה ממעל. היא שלימדה אותנו איך על התמוטטות הבורסה בתרפ"ט-1929.

שאלתי אותה: איך ייתכן שאחרי היסטוריה כזו, אחרי שכולם יודעים מה קורה בשוק ההון ומה קרה לבועות הכלכליות הללו לאורך השנים - אנשים לא לומדים? איך הם לא מזהים, או כן מזהים ולא פוחדים להיכנס לבועה הזו?

"ההיסטוריה היא השיעור הכי גרוע", קובעת המורה ארשטר, ומונה לי עוד המוני דוגמאות היסטוריות לבחירות מטופשות ואומללות שהוכחו ככאלה, ועדיין אנשים בוחרים בהן. "הנה, כמו שאת יכולה ליעץ לילדיך איך עדיף להתנהל, ומה כדאי לעשות או לבחור, אבל הם לא לומדים מהניסיון שלך, וחייבים לטעות בעצמם את מה שאת כבר למדת על בשרך. זה טבע האדם, הוא תמיד יחשוב שהוא חכם יותר. היום אני יכולה לומר שאמא שלי כל כך צודקת. חבל שהיא לא כאן כדי לשמוע שהנה, כבר למדתי מהניסיון שלה..."

אז אחרי כל המסע המרתק הזה - שבנו אל פתילת שמן הזית הבוערת בחנוכייה, ואל ציווי התורה: "זכור ימות עולם".

אין דרך להבין את מציאות החיים שלנו כיום ולהתנהל בתוכה נכון, בלי להכיר את ההיסטוריה שלנו. זה היתרון הענק שלנו, בניו של בורא העולם: החיים שלנו מלאים בציוני דרך שלעולם יזכירו לנו מה שהיה. כל מצווה וכל מועד מזכירים לנו מאין באנו, מה עשינו, מה קיבלנו ומה למדנו, ועוזרים לנו לפעול על פי השיעורים האלה בחיים הנוכחיים שלנו.

כי מי שמכיר היטב את המאבק ההיסטורי על פך השמן הטהור בימים ההם - הוא שיודע ויכול, בסייעתא דשמיא, לעמוד מול תהפוכות הזמן הזה. ●

ישירות אל הפלבס (העם) תוך עקיפת הסנאט. כמוהם, גם הקריפטו פונה אל ההמונים תוך עקיפת המתווכים הפיננסיים (הבנקים).

איך עושים את זה? קודם פותחים ארנק דיגיטלי - בדיוק כמו ארנק רגיל, רק וירטואלי. ואז ניגשים לאחת מה"חנויות" הדיגיטליות וקונים בהן יחידות של מטבע דיגיטלי, נניח: ביטקוין, תמורת שקלים אמיתיים. כדי לסחור במטבע כזו, אתם קונים אותה ואז מוכרים אותה הלאה, בציפייה תמידית שמישהו אחר ירצה לקנות מכס את המטבע שלכם במחיר גבוה יותר. כך, הביטקוין הוא השילוב המושלם: פנייה להמונים תוך עקיפת המתווכים הפיננסיים, שנדבקת להיסטוריה הכלכלית של הבועות - השאיפה הלוהטת לכסף קל. כשהאמון במוסדות מתפוגג, הציבור מוכן להאמין לכל נרטיב שמבטיח לו עושר וחופש מהאליטות. וכמובן אין בשורות האלה להמריץ מישהו לקנות מטבע דיגיטלי או דווקא למשוך את ידו מלעשות את זה. אין לנו שום הבנה פיננסית בנושא זה ועשינו את האנלוגיה באופן בלתי מקצועי בעליל.

הלוקחים שלא נלמדו

בנימה אישית, את התעלומה הזו רציתי לפצח. כחובבת היסטוריה, קראתי לפני כמה שנים ספר שמתאר לעומק את התהליך שהתחולל - מראשית הרעיון הבורסאי ועד הנפילה הראשונה של הבורסה. לאור הידע הזה, הדעים אותי לבחון את היסטוריית הקריפטו ולגלות שהרעיון הזה אכן הולך וצובר תאוצה. אפילו בצל של צבעוני נשמע הגיוני יותר מכריית מטבעות וירטואליים.

אבל כאמור, אני לא כלכלנית. מה אני יודעת, אולי כן יש היגיון בעובדה שאנשים מנסים להשתית מערכת כלכלית על היצע וביקוש של שום כלום?

לכן הלכתי לבדוק מה אומרים הכלכלנים. ובמקום שנתייף מהדיונים המעמיקים שנערכו בנושא, קבלו כותרת פשוטה ממאמר של אורי טל טנא, מומחה לניירות ערך, שהתפרסמה אך לפני שנה ב'כלכליסט':

"המטבע הוירטואלי נושא את כל הסממנים של בועה: הוא לא מייצר ערך, ושוויו התנודתי תלוי רק בביקוש של החולמים להתעשר. מניית מיקרוסטרטג', שמשקיעה בביטקוין, מדגימה זאת היטב. בינתיים, גופים גדולים בעולם גוזרים עליו קופון גבוה - ובקרוב גם בישראל".